

Фінансово-економічні розрахунки

щодо джерел надходження коштів в частині фінансування Держенергонагляду до проєкту Закону України « Про державний енергетичний контроль»

Проєктом Закону передбачається запровадження ринковоорієнтованої схеми фінансування центрального органу виконавчої влади із забезпеченням диверсифікації джерел надходження коштів з урахуванням вимог Закону України «Про центральні органи виконавчої влади».

Передбачається створення умов, за яких фінансування Держенергонагляду за:

1) Виконання завдань, передбачених законами України «Про ринок електричної енергії», «Про теплопостачання», «Про ринок природного газу», постановою Кабінету Міністрів України від 14.02.2018 № 77 «Деякі питання Державної інспекції енергетичного нагляду України» (далі – Положення), визначені показники які відображені в Паспорті бюджетної програми за бюджетною програмою 2403010 «Керівництво та управління у сфері енергетичного нагляду».

Держенергонагляд є центральним органом виконавчої влади та фінансується виключно із загального фонду Державного бюджету України.

Відповідно до Положення Держенергонагляд здійснює свої повноваження безпосередньо та через утворені в установленому порядку територіальні органи. У зв'язку з чим значних витрат потребує утримання як територіальних органів, розташованих у кожній області України, так і апарату.

Для забезпечення виконання функцій і завдань у сфері нагляду (контролю) у галузях електроенергетики та теплопостачання, а також на ринку природного газу на 2024 рік передбачені видатки у сумі 235 302,0 тис. грн, з них 176 449,9 тис. грн на заробітну плату, 58 852,1 тис. грн на комунальні послуги та поточні видатки, однак, додаткова потреба становить 104 713,52 тис. грн.

Причинами зазначеного є необхідність забезпечення ефективної діяльності інспекції, особливо при проходженні осінньо-зимового періоду. Накопичені в галузі проблемні питання, як показує практика, в умовах чинного законодавства в більшості випадків можуть вирішуватися лише шляхом отримання відповідних доручень Прем'єр-міністра України. Зрозуміло, що реакція на ці доручення має бути миттєвою з боку Держенергонагляду, а результат - максимально ефективний та дієвий щодо вирішення питання. Це вимагає залучення високопрофесійних кадрів, використання автотранспорту та забезпечення належного функціонування територіальних органів. Здійснення позапланових заходів на об'єктах генерації, моніторингу показників аварійності

та поточного стану об'єктів енергетики, а також моніторингів з безпеки постачання електричної енергії - це неповний перелік питань, до яких залучено Держенергонагляд.

2) Упередження ризиків суб'єктів господарювання від провадження господарської діяльності в умовах неналежного виконання вимог нормативно-правових актів, норм та правил, а також нормативно-технічних документів з питань технічної експлуатації енергетичного обладнання, а також зменшення надходжень до Державного бюджету України.

Одним із основних принципів, на якому базується функціонування ринків електричної енергії, природного газу та у сфері теплопостачання, є забезпечення енергетичної безпеки держави з урахуванням вимог Закону України «Про критичну інфраструктуру».

Внаслідок недотримання вимог правил та інших нормативно-правових актів з питань технічної експлуатації енергетичного обладнання відбувається порушення в роботі суб'єктів господарювання, що призводить до недовідпуску енергетичних ресурсів, які відповідно до законів України «Про ринок електричної енергії», «Про теплопостачання» та «Про ринок природного газу», є товарами, що відносяться до соціально важливих.

Викладене, а також загальні принципи забезпечення енергетичної безпеки держави вимагають отримання повної й детальної інформації про кількісні та якісні характеристики об'єктів енергетики для упередження ризиків настання негативних подій, створення системи раннього виявлення загроз критичній інфраструктурі, до якої відносяться об'єкти енергетики, а також створення умов швидкого відновлення надання життєво важливих функцій та послуг у разі реалізації загроз і порушення функціонування критичної інфраструктури.

Вирішення поставленої задачі може відбуватися зокрема шляхом запровадження державно-приватного партнерства з питань фінансування системи раннього виявлення загроз критичній інфраструктурі та упередження ризиків.

Слід зазначити, що щорічно в Україні через порушення вимог правил та інших нормативно-правових актів з питань технічної експлуатації та технічного стану об'єктів енергетики в середньому фіксуються порушення, які у товарному еквіваленті можуть бути визначені в сумі близько 3,5 млрд. грн.

З огляду на викладене, можливо припустити, що через несплату встановлених податків та зборів держава в середньому втрачає (недоотримає) 1,33 млрд.грн. (для розрахунку взято 33%, з них ПДВ 20% та податок на прибуток 18%).

Окрім, цього потрібно зазначити, що суб'єкти господарювання теж несуть втрати, що в свою чергу призводить до зниження прибутку, або в загалі призводить до збиткового результату.

Таким, чином для уникнення/попередження виникнення порушень вимог правил та інших нормативно-правових актів з питань технічної експлуатації електричних станцій і мереж технічного стану електричних установок і мереж виникає необхідність впровадження якісно нових механізмів державного контролю.

3) Надання можливості суб'єктам господарювання скористатися аудитом технічним за затвердженими програмами.

Сучасними тенденціями розвитку у наглядової діяльності, особливо в умовах дерегуляції, ризикоорієнтовного підходу, було б доцільним в частині використання аудитів технічних для аналізу діяльності суб'єкта господарювання, зокрема в галузях електроенергетики та теплопостачання, а також на ринку природного газу.

Відповідні оцінки та розрахунки за основними напрямками діяльності наводяться нижче.

Розрахунок можливого недовідпуску електроенергії за основними напрямками діяльності територіальних органів Держенергонагляду у суб'єктів господарювання в галузі електроенергетики на 2023 рік

За 2023 рік на обладнанні електричних мереж ОСР напругою 0,4-150 кВ відбулося понад 204 тис. технологічних порушень із недовідпуском електричної енергії споживачам 227,7 млн кВт·год. Отже, одне технологічне порушення в мережах 0,4-150 кВ – 1116 кВт год. або 1,116 тис. кВт год.

№ з/п	Завдання	Мета заходу	Кількість виявлених порушень, од.	Недовідпуск електричної енергії, тис. кВт·год	Вартість недовідпущеної електроенергії, млн. грн. (сер. тариф – 5 грн./кВт год)

1	<p>Моніторинг готовності обладнання ПС 35-110(150)кВ ОСР до роботи в умовах низьких та високих температур та забезпечення його експлуатації в ці періоди (за дорученням Міненерго).</p> <p>Контроль за усуненням ОСР виявлених зауважень (порушень)</p>	<p>Встановлення фактичного технічного стану та організації експлуатації обладнання ПС 35-110(150)кВ ОСР в умовах низьких та високих температур на відповідність вимогам нормативно-технічних документів, та інструкцій з експлуатації, а також дії працівників під час ліквідації аварій на обладнанні електричних мереж, відповідність роботи силових трансформаторів схемам нормального режиму роботи</p>	3413	$3413 * 1,116 = 3808,908$	19,045
2	<p>Моніторинг щодо виконання ОСР заходів з підготовки до роботи в грозний період</p>	<p>Встановлення фактичного технічного стану та організації експлуатації систем</p>	2652	$2652 * 1,116 = 2957,400$	14,787

	(за доручення Міненерго). Контроль за усуненням ОСР виявлених зауважень (порушень)	грозозахисту, приведення їх у відповідність до вимог нормативних документів для забезпечення надійного електропостачання споживачів у весняно-літній період.			
3	Моніторинг щодо повноти та якості розчистки ОСР трас ПЛ 0,4-110 (150) кВ (за дорученням Міненерго). Контроль за усуненням операторами ОСР зауважень (порушень)	Отримання інформації щодо фактичного стану повноти та якості виконання робіт з розчистки трас ПЛ 0,4 - 110 (150) кВ, а також відповідності технічного стану ПЛ вимогам нормативно-технічних документів, з метою вжиття заходів, спрямованих на забезпечення безаварійної роботи ПЛ.	8069	8069*1,116 = 9005,004	45,025
4	Моніторинг з виконання комплексу	Встановлення відповідності організації	2073	2073*1,116 = 2313,468	11,567

	<p>заходів із забезпечення стійкої роботи розподільчих електричних мереж в ОЗП та в умовах надзвичайних ситуацій (за дорученням Міненерго)</p> <p>Контроль за усуненням ОСР виявлених зауважень (порушень)</p>	<p>роботи ОСР щодо достатності планування, повноти та якості виконання комплексу заходів із забезпечення стійкої роботи електричних мереж в ОЗП вимогам правил, норм, стандартів, регламентів, виробничих інструкцій та інструкцій з експлуатації, вжиття необхідних та достатніх заходів з приведення організації роботи та технічного стану відповідних об'єктів операторів систем розподілу з цих питань до вимог нормативно-правових актів.</p> <p>Підготовка</p>			
--	--	---	--	--	--

		проектів Висновків про готовність до роботи в ОЗП.			
5	Моніторинг Планів-заходів з підготовки до роботи в ОЗП (Положення про порядок підготовки та оцінки готовності об'єктів електроенергети ки до роботи в ОЗП). Контроль за усуненням ОСР виявлених зауважень (порушень)	Розгляд проектів наказів щодо підготовки до ОЗП 2023/2024 рр.	139	139*1,116= 155,124	0,776
6	Моніторинг технічного стану АЧР на підстанціях 35- 110 (150) кВ ОСР та споживачів (за дорученням Міненерго). Контроль за усуненням ОСР виявлених зауважень	Встановлення фактів порушень вимог нормативно- технічних документів в галузі електроенергети ки.	839	839*1,116= 936,324	4,682

	(порушень)				
7	Розгляд проектів інвестиційних програм, планів розвитку систем розподілу та проектів змін до них з метою підготовки висновку щодо пріоритетності технічних рішень для розвитку систем розподілу	Аналіз повноти та достовірності інформації зазначеної у проектах інвестиційних програм, планів розвитку систем розподілу та проектів змін	632 заходів до яких були зауваження		2235 сума на яку було виявлено зауваження
8	Участь у роботі комісій з оцінки технічного стану пошкоджених об'єктів електроенергетики ОСР напругою 0,4-150 кВ (постанова НКРЕКП)	Участь в огляді пошкоджених об'єктів електричних мереж або їх складових, складанні дефектних актів	оглянуто 2175 пошкоджених об'єктів електричних мереж	$2175 * 1116 = 2427,3$	12,137

9	Здійснення позапланових заходів щодо дотримання ОСР порядку обмеження споживачів електричної енергії	Встановлення фактів порушень вимог нормативно-правових актів у галузі електроенергетики	335	335*1,116=373,860	1,869
10	Розгляд звернень громадян та споживачів електричної енергії (у тому числі за дорученням Міненерго та центральних органів виконавчої влади) з питань технічного стану електричних мереж, надійності та якості електропостачання та приєднання електроустановок замовника до електричних мереж тощо	Встановлення фактів порушень вимог нормативно-правових актів в галузі електроенергетики та поновлення порушених прав заявників щодо забезпечення надійного, безпечного та якісного постачання електричної енергії	883 звернення з питань техстану та якості	883*1,116=985,428	4,927

11	Участь в комісії з розслідування причин та наслідків технологічних порушень, пожеж, надзвичайних ситуацій техногенного характеру на енергоустановках ОСР, виробників електричної енергії та споживачів	Встановлення причин технологічних порушень та розроблення ефективних заходів для забезпечення упередження виникнення порушень в роботі об'єктів електроенергетики.	149	36300	181,5
	Всього				2531,315

Розрахунок можливого недовідпуску електроенергії у суб'єктах господарювання у сфері теплопостачання на 2023 рік

Станом на 1 січня 2024 р. в Україні нараховується 521 теплопостачальна організація, що експлуатують 5 194 котельні загальною потужністю 60 338 ГКал/год на яких встановлено 14 691 котел. Транспортування теплової енергії здійснюється тепловими мережами різного діаметру, загальною протяжністю 23 757 км., та 3 145 ЦТП. До них приєднано 145 862 споживачі загальною потужністю 33 069 ГКал/год.

Кількість пошкоджень та відмов, що призводять до припинення теплопостачання або зниження його якості щороку збільшується.

Однією з причин збільшення відмов є значний відсоток обладнання, що має термін експлуатації понад нормативний 45% котлів, 66% теплових мереж.

Основною функцією Держенергонагляду є забезпечення надійного безперебійного та якісного теплопостачання споживачів теплової енергії. Для цього працівниками Держенергонагляду здійснюються заходи з контролю дотримання вимог нормативно-правових актів та нормативно-технічних документів, в тому числі в ході контролю підготовки суб'єктів теплопостачання до осінньо-зимового періоду (далі – ОЗП) відповідно до Правил підготовки теплових господарств до опалювального періоду, затверджених наказом

Міністерства палива та енергетики України, Міністерства житлово-комунального господарства України від 10.12.2008 № 620/378, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 31.12.2008 за № 1310/16001 та у відповідності до щорічних розпоряджень Кабінету Міністрів України стосовно Плану заходів з підготовки до ОЗП та його проходження - проведення моніторингів проходження опалювального періоду.

Під час контролю підготовки до опалювального періоду перевіряється організація технічного обслуговування та ремонту обладнання котелень та теплових мереж (складання графіків та переліку робіт планово – попереджувальних ремонтів що мають бути виконані під час підготовки обладнання до ОЗП, гідравлічних та інших випробувань для виявлення дефектів та підтвердження якості проведених ремонтів, тощо).

Метою цього контролю є виявлення недоліків та порушень нормативно-правових актів та нормативно-технічної документації щодо визначення термінів обсягів та повноти проведення робіт з підготовки обладнання котелень та теплових мереж, які впливають на надійність роботи та підтверджують їх можливість здійснювати теплопостачання у відповідності до температурних графіків та інших вимог, що висуваються до згаданого обладнання. За результатами цих робіт складаються та надаються суб'єктам відносин у сфері теплопостачання рекомендації щодо усунення виявлених недоліків. Виконання рекомендацій дозволяє знизити втрати теплової енергії, втрати теплоносія, збільшити надійність роботи обладнання та додержання режимів теплопостачання (теплоспоживання). Також в якості результату виконання рекомендацій слід розглядати зменшення електроспоживання в разі необхідності споживачем теплової енергії частково або повністю компенсувати нагрівальними приладами відсутнє або неякісне опалення.

Метою моніторингу проходження опалювального сезону є здійснення контролю дотримання режимів теплопостачання/теплоспоживання, виявлення перерв у теплопостачанні споживачів.

Під час моніторингу виявляються та фіксуються порушення технічного та організаційного характеру, що призвели до перерв у теплопостачанні споживачів та факти відхилень від температурного графіка. За результатами моніторингу також складаються рекомендації щодо усунення причин та приведення режимів теплопостачання/теплоспоживання у відповідність до діючих нормативних параметрів.

Додатково на виконання окремих доручень Кабінету Міністрів України, Міністерства енергетики України та інших ЦОВВ проводяться моніторинги щодо готовності до ОЗП об'єктів соціальної сфери що мають особливе значення (дитячі дошкільні заклади, школи, лікарні тощо).

В ході здійснення контролю за ходом підготовки до опалювального сезону 2023/2024 рр. було здійснено:

Огляд 2 633 джерела теплової енергії (1 946 котелень та 687 ЦТП) при цьому виявлено 4 409 порушень вимог діючих норм і правил у сфері теплопостачання з них усунуто 1 755 порушення (40 %).

Огляд 1 467 закладів соціально важливої сфери(2 928 об'єкта) в т.ч.

- 898 закладів охорони здоров'я (1 926 об'єктів)
- 250 закладів освіти (436 об'єктів);
- 214 закладів соціальної сфери (353 об'єкта)
- 20 державних установ (59 об'єктів)
- 85 закладів Міністерства охорони здоров'я (154 об'єкта).

При цьому, виявлено 3 425 порушення з питань технічного стану та організації їх експлуатації, надіслано 883 рекомендаційних листа та встановлені терміни щодо усунення порушень. Усунуто 2 703 порушення (79 %).

Під час проведення моніторингів проходження опалювального сезону 2023/2024 Зафіксовано та вжито заходів щодо оперативного усунення 5 109 технологічних порушень.

Розрахунки щодо недовідпуску електричної енергії

Держенергонагляд в умовах воєнного стану продовжував виконувати свої основні завдання:

здійснювати заходи державного енергетичного нагляду (контролю);

здійснювати контроль стану підготовки та готовності до роботи електричних станцій, електричних і теплових установок і мереж в особливий період, осінньо-зимовий період, а також у період повені, грозовий сезон та в умовах високих температур;

брати участь у роботі комісій з розслідування причин технологічних порушень на обладнанні електричних мереж учасників ринку напругою 220 кВ і вище, які призвели до порушення режимів роботи інших учасників ринку, здійснювати контроль виконання заходів за результатами розслідувань;

брати участь у проведенні моніторингу безпеки постачання електричної енергії в Україні за дорученням Міненерго.

Узагальнення практики застосування законодавства з питань державного нагляду у галузі електроенергетики, розроблення пропозицій щодо вдосконалення законодавчих актів, актів Президента України та Кабінету Міністрів України, нормативно-правових актів Міненерго, інших державних (в тому числі колегіальних) органів у цій сфері

Участь галузевих комісій з централізованого обстеження гідротехнічних споруд за запрошенням ПрАТ «ЛьвівОРГРЕС».

Як приклад умовний розрахунок щодо заходів державного нагляду (контролю):

За 2022 рік на обладнанні електричних мереж ОСП та об'єктах генерації відбулося **807** технологічних порушень із загальним недовідпуском електричної енергії вказаної в актах розслідування 59579 тис. кВт/ год

Теоретичний розрахунковий середній показник **недовідпуску** на одне технологічне порушення:

$$H = 59579 \text{ тис. кВт/ год} / 807 = 73 \text{ тис. кВт}$$

В грошовому обчисленні при середньому тарифі 5 грн./кВт год **збиток** на одне технологічне порушення.

$$Z = 73 \text{ тис. кВт} * 5 \text{ грн./кВт год} = 365 \text{ тис. грн}$$

Зокрема, Департаментом державного нагляду за експлуатацією електричних станцій та мереж Державної інспекції енергетичного нагляду України за 2022 рік було проведено **38 перевірок** (позапланових).

За результатами перевірок складено **38 актів** та видано приписи із заходами щодо усунення виявлених порушень (**1887** порушень).

При розрахунку можливого завданого збитку умовно приймаємо що одне виявлене порушення (Вимоги законодавства) під час проведення планового (позапланового) заходу державного нагляду (контролю) щодо дотримання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері електроенергетики та у сфері теплопостачання потенційно може призвести до технологічного порушення (порушенню безпеки постачання електричної енергії) та дорівнює збитку на одне технологічне порушення

$$Z(m) = Z = 73 \text{ тис. кВт} * 5 \text{ грн./кВт год} = 365 \text{ тис. грн}$$

Таким чином «можливий» завданий збиток за 2023 рік

$$Z(m\text{-год}) = 1887 \text{ порушень} * 365 \text{ тис. грн} = 688755 \text{ тис. грн}$$

Усунення виявлених порушень (вимог законодавства) суб'єктом господарювання фактично дає можливість **запобігти** даних «**можливих**» **завданих збитків**.